

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ

سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران

به کوشش: دکتر غلامرضا خواجه سروی

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۲۱
پیشگفتار.....	۲۳
۱. مقدمه‌ای بر بنیان‌های نظری نظام جمهوری اسلامی ایران.....	۲۵
۲. ساختار سیاسی و حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران.....	۲۶
۳. کانون‌های رسمی و غیر رسمی قدرت در نظام جمهوری اسلامی ایران.....	۲۷
۴. نظام انتخاباتی و احزاب در جمهوری اسلامی ایران.....	۲۷
۵. فرهنگ سیاسی در جمهوری اسلامی ایران.....	۲۸
۶. سیاست‌های جمهوری اسلامی در مدیریت تنوعات اجتماعی.....	۲۸
۷. زنان و سیاست در جمهوری اسلامی ایران.....	۲۹
۸. اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران.....	۳۰
۹. سیاست خارجی نظام جمهوری اسلامی ایران.....	۳۰
۱۰. امنیت و منفعت ملی در جهان معاصر: با تأکید بر جمهوری اسلامی ایران... ..	۳۱
مقدمه.....	۳۳
فصل ۱. مقدمه‌ای بر بنیان‌های نظری نظام جمهوری اسلامی ایران.....	۳۹
فائز دین‌پرست	
مقدمه.....	۳۹
۱-۱. بحران جانشینی: زمینه اندیشه سیاسی مسلمانان.....	۴۰

۶ □ سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران

- ۴۲-۱. شیعه و مسأله غیبت ۴۲
- ۴۴-۱. ۳-۱. گفتمان‌های سیاسی شیعی در عصر پساغیبت: ۴۴
- ۴۶-۱-۳-۱. شکل‌گیری گفتمان سیاسی شیعه ۴۶
- ۴۷-۱-۳-۲. توسعه گفتمان سیاسی شیعه ۴۷
- ۵۱-۱. ولایت فقیه و نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران ۵۱
- ۵۲-۱-۴-۱. شرایط امکان جمهوری اسلامی ۵۲
- ۵۴-۱-۴-۲. زایش جمهوری اسلامی و مشروعیت سیاسی ۵۴
- ۵۷-۱-۴-۳. عناصر جمهوری اسلامی ۵۷
- ۵۸-۱-۴-۳-۱. شریعت ۵۸
- ۵۹-۱-۴-۳-۲. ولایت فقیه ۵۹
- ۶۰-۱-۴-۳-۳. مردم ۶۰
- ۶۰- یکم. مردم و ریاست جمهوری ۶۰
- ۶۱- دوم. مردم و مجلس شورای اسلامی ۶۱
- ۶۳- نتیجه‌گیری ۶۳
- ۶۴- منابع ۶۴
- ۶۷- یادداشت‌ها ۶۷
- ۷۱- فصل ۲. ساختار سیاسی و حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران ۷۱
- دکتر جلال درخشه
- ۷۱- مقدمه ۷۱
- ۷۱-۲-۱. انقلاب اسلامی ایران و شکل‌گیری ساختار سیاسی و حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران ۷۱
- ۷۶-۱-۱-۲. مراحل تدوین و تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۷۶
- ۷۸-۲-۲. ویژگی‌های نظام جمهوری اسلامی ایران ۷۸

سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران □ ۷

- ۷۸..... ۱-۲-۲. عنوان حکومت
- ۷۹..... ۲-۲-۲. ویژگی های عقیدتی
- ۸۲..... ۳-۲-۲. ویژگی های ظاهری و نمادین
- ۸۴..... ۳-۲. نظریه حاکمیت در حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۸۷..... ۴-۲. رهبری ولایت فقیه
- ۸۸..... ۱-۴-۲. انتخاب رهبری
- ۹۰..... ۲-۴-۲. عزل و استعفای رهبری
- ۹۰..... ۳-۴-۲. وظایف و اختیارات رهبری
- ۹۲..... ۴-۴-۲. شورای موقت رهبری
- ۹۳..... ۵-۴-۲. رسیدگی به اموال رهبر
- ۹۳..... ۵-۲. نقش و جایگاه مردم در ساختار سیاسی و حقوقی جمهوری اسلامی ایران
- ۹۶..... ۶-۲. قوای ناشی از حاکمیت در نظام جمهوری اسلامی ایران
- ۹۶..... ۱-۶-۲. قوه مقننه
- ۹۶..... ۱-۱-۶-۲. مجلس شورای اسلامی
- ۹۷..... یکم. اختیارات و صلاحیت های مجلس شورای اسلامی
- ۱۰۱..... ۲-۱-۶-۲. شورای نگهبان
- ۱۰۲..... یکم. وظایف و اختیارات شورای نگهبان
- ۱۰۳..... ۳-۱-۶-۲. مجمع تشخیص مصلحت
- ۱۰۴..... ۲-۶-۲. قوه مجریه
- ۱۰۵..... ۱-۲-۶-۲. بخش اداری
- ۱۰۵..... یکم. رئیس جمهور
- ۱۰۷..... الف. مسؤولیت رئیس جمهور
- ۱۰۸..... ب. وظایف و اختیارات رئیس جمهور
- ۱۰۹..... ج. محدودیت شغلی رئیس جمهور

- ۱۱۰..... د. نحوه کناره‌گیری و عزل رئیس‌جمهور
- ۱۱۱..... دوم. هیأت وزیران
- ۱۱۱..... الف. وظایف و اختیارات هیأت وزیران
- ۱۱۲..... ب. وظایف و اختیارات وزراء
- ۱۱۳..... ۲-۶-۲. بخش نظامی قوه مجریه
- ۱۱۴..... ۳-۶-۲. قوه قضائیه
- ۱۱۵..... ۱-۳-۶-۲. سازمان قوه قضائیه
- ۱۱۵..... یکم. رئیس قوه قضائیه
- ۱۱۶..... دوم. دادگاه‌های دادگستری
- ۱۱۷..... سوم. قضات (اصل ۱۶۳)
- ۱۱۸..... چهارم. بازرسی کل کشور
- ۱۱۸..... پنجم. وزیر دادگستری (اصل ۱۶۰)
- ۱۱۹..... ۷-۲. سایر نهادها
- ۱۱۹..... ۱-۷-۲. شوراها
- ۱۲۰..... ۲-۷-۲. شورای عالی امنیت ملی
- ۱۲۱..... سخن پایانی
- ۱۲۲..... منابع
- ۱۲۵..... یادداشت‌ها
- ۱۲۷..... فصل ۳. کانون‌های رسمی و غیررسمی قدرت در نظام جمهوری اسلامی ایران
- دکتر غلامرضا خواجه‌سروی
- ۱۲۷..... مقدمه
- ۱۲۸..... ۱-۳. مفهوم قدرت در علم سیاست
- ۱۳۳..... ۲-۳. کانون‌های رسمی قدرت در نظام سیاسی جمهوری اسلامی ایران

سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران □ ۹

- ۱-۲-۳. کانون‌های سه‌گانه قدرت قانونی ۱۳۴
- ۲-۲-۳. کانون‌های قدرت رسمی در نهادها ۱۳۸
- ۳-۳. کانون‌های غیر رسمی قدرت در جامعه مدنی ایران ۱۴۴
- ۱-۳-۳. سیاسی ۱۴۵
- ۱-۱-۳-۳. جامعه مدنی ۱۴۶
- یکم. صورت‌بندی تاریخی تأثیرگذاری اجتماعی جامعه مدنی ۱۴۷
- دوم. قدرت در جامعه مدنی ایرانی ۱۴۹
- ۲-۱-۳-۳. احزاب ۱۵۱
- یکم. صورت‌بندی تاریخی جایگاه احزاب در ایران ۱۵۲
- دوم. ضعف تأثیرگذاری اجتماعی احزاب ۱۵۵
- سوم. خصلت غیر حزبی ساختار قدرت در ایران ۱۵۷
- ۳-۱-۳-۳. جنبش‌های دانشجویی ۱۵۸
- ۲-۳-۳. اقتصاد ۱۶۳
- ۱-۲-۳-۳. بازار ۱۶۴
- یکم. تشکل‌گرایی و خرده هویت‌های بازار ۱۶۵
- دوم. مشارکت در قدرت سیاسی ۱۶۸
- ۲-۲-۳-۳. بنیادهای انقلابی و سازمان‌های شبه‌دولتی ۱۷۱
- ۳-۳-۳. اجتماعی ۱۷۳
- ۱-۳-۳-۳. هیأت‌های مذهبی ۱۷۵
- یکم. نفوذ اجتماعی هیأت‌های مذهبی ۱۷۶
- دوم. تأثیرگذاری مسجد در حوزه عمومی ۱۸۰
- ۲-۳-۳-۳. روحانیت و مرجعیت ۱۸۲
- یکم. روحانیون ۱۸۳
- دوم. مرجعیت ۱۸۶

۱۰ □ سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران

- ۳-۳-۳. گروه‌های هویتی غیر سازمان یافته ۱۹۰
- ۳-۳-۴. نخبگان اجتماعی ۱۹۳
- یکم. رهبران جناحی ۱۹۴
- دوم. مراجع ۱۹۵
- سوم. رؤسای قبایل و ریش سفیدان ۱۹۶
- منابع ۱۹۸
- فصل ۴. نظام انتخاباتی و احزاب در جمهوری اسلامی ایران ۲۰۵

دکتر حسن مجیدی

- مقدمه ۲۰۵
- ۴-۱. انتخابات در نظام جمهوری اسلامی ایران ۲۰۶
- ۴-۱-۱. بررسی مفهومی ۲۰۶
- ۴-۱-۲. ساختار نظام انتخاباتی ایران ۲۱۰
- ۴-۱-۳. پیشینه انتخابات در ایران ۲۱۳
- ۴-۱-۴. نظام انتخابات مجلس خبرگان رهبری ۲۱۸
- ۴-۱-۵. نظام انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا ۲۱۹
- ۴-۱-۶. رأی‌دهندگان انتخابات ۲۱۹
- ۴-۱-۷. شرایط انتخاب‌شوندگان ۲۲۰
- ۴-۱-۸. نظارت بر انتخابات ۲۲۲
- ۴-۲. تحزب در جمهوری اسلامی ایران ۲۲۴
- ۴-۲-۱. بررسی مفهومی ۲۲۴
- ۴-۲-۲. احزاب در قانون اساسی ۲۲۷
- ۴-۲-۳. احزاب در حقوق عمومی ۲۲۸
- ۴-۲-۴. مسئولیت‌ها و اختیارات دولت در قبال احزاب ۲۳۲

سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران □ ۱۱

۳-۴	سیری در تاریخ تحزب و انتخابات در ایران	۲۳۲
۱-۳-۴	رویارویی احزاب در آستانه انقلاب اسلامی	۲۳۶
۲-۳-۴	احزاب و تشکل‌های سیاسی فعال در عرصه انقلاب	۲۳۷
۳-۳-۴	بررسی تشکل‌ها و احزاب سیاسی قبل از انقلاب	۲۴۰
۴-۳-۴	به سوی استقرار نظام جدید	۲۴۲
۵-۳-۴	آرایش نیروهای سیاسی و احزاب در اولین انتخابات ریاست‌جمهوری	۲۵۵
۶-۳-۴	اولین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی	۲۵۹
۷-۳-۴	انتخابات دومین دوره ریاست‌جمهوری	۲۶۳
۸-۳-۴	دوره سوم انتخابات ریاست‌جمهوری	۲۶۵
۹-۳-۴	انتخابات مجلس دوم	۲۶۵
۱۰-۳-۴	انتخابات چهارمین دوره ریاست‌جمهوری	۲۶۸
۱۱-۳-۴	انتخابات مجلس پنجم	۲۷۷
۱۲-۳-۴	انتخابات مجلس ششم	۲۸۰
۱۳-۳-۴	انتخابات ریاست‌جمهوری هشتم	۲۸۲
۱۴-۳-۴	آغازی بر پایان دوره اصلاحات	۲۸۳
۱۵-۳-۴	انتخابات مجلس هفتم	۲۸۴
۱۶-۳-۴	انتخابات نهم ریاست‌جمهوری	۲۸۵
	نتیجه‌گیری	۲۸۹
	منابع	۲۹۳
۲۹۷	فصل ۵. فرسنگ‌یابی در نظام جمهوری اسلامی ایران	
	دکتر علی مرشدی‌زاد	
۲۹۷	مقدمه	
۲۹۸	۱-۵. بحث نظری	

۳۰۸.....	۱-۱-۵. گرایش‌ها در سطح نظام.....
۳۰۹.....	۲-۱-۵. گرایش‌ها در سطح فرایند.....
۳۱۰.....	۳-۱-۵. گرایش‌ها در سطح سیاستگذاری.....
۳۱۱.....	۲-۵. عناصر ثابت فرهنگ سیاسی در ایران.....
۳۱۴.....	۳-۵. فرهنگ سیاسی در ایران پس از انقلاب.....
۳۲۳.....	نتیجه‌گیری.....
۳۲۵.....	منابع.....
۳۲۷.....	یادداشت‌ها.....
۳۳۱.....	فصل ۶. سیاست‌های جمهوری اسلامی در مدیریت تنوعات اجتماعی.....

دکتر یوسف ترابی

۳۳۱.....	مقدمه.....
۳۳۵.....	۱-۶. مفاهیم و نظریات تنوعات اجتماعی.....
۳۳۵.....	۱-۱-۶. مفاهیم.....
۳۳۸.....	۲-۱-۶. نظریه‌ها.....
۳۳۸.....	۱-۲-۱-۶. نظریه‌های جامعه‌شناختی.....
۳۴۲.....	۲-۲-۱-۶. نظریه‌های سیاسی.....
۳۴۵.....	۲-۶. تنوعات اجتماعی و قومی در اسلام.....
۳۴۸.....	۳-۶. رویکردهای مهم در سیاست‌گذاری تنوعات اجتماعی.....
۳۴۸.....	۱-۳-۶. مروری بر رویکردهای موجود.....
۳۵۳.....	۲-۳-۶. سیاست تکثرگرایی وحدت‌طلب دینی.....
۳۵۴.....	۴-۶. ویژگی‌ها و متغیرهای تأثیرگذار بر تنوعات اجتماعی در ایران.....
۳۵۵.....	۱-۴-۶. عدم مهاجریودن اقوام ایرانی.....
۳۵۵.....	۲-۴-۶. افزوده نشدن به قومیت‌ها در اثر کشورگشایی.....

سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران □ ۱۳

- ۳-۴-۶. برخورداری از مشترکات کهن ۳۵۵
- ۴-۴-۶. عدم گسست همبستگی ملی ۳۵۶
- ۵-۴-۶. شکل‌گیری ملت در ایران قبل از ظهور ناسیونالیسم ۳۵۷
- ۱-۵-۴-۶. متغیرهای داخلی ۳۵۷
- ۲-۵-۴-۶. متغیرهای خارجی ۳۵۹
- ۳-۵-۴-۶. متغیرهای تاثیرگذار منطقه‌ای ۳۵۹
- ۵-۶. ظرفیت‌های حقوقی موجود ۳۶۱
- ۱-۵-۶. قانون اساسی ۳۶۲
- ۲-۵-۶. قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴ مجلس شورای اسلامی ۳۶۹
- ۳-۵-۶. قانون احزاب، گروه‌ها و انجمن‌های اسلامی مصوب ۱۳۸۰ ۳۶۹
- ۶-۶. مراکز سیاستگذاری تنوعات اجتماعی ۳۶۹
- ۱-۶-۶. شورای عالی امنیت ملی ۳۷۱
- ۲-۶-۶. شورای نمایندگان رهبری در مناطق اهل سنت کشور ۳۷۱
- ۳-۶-۶. وزارت آموزش و پرورش ۳۷۱
- ۴-۶-۶. صدا و سیما ۳۷۲
- ۷-۶. سیاست‌های جمهوری اسلامی در حوزه تنوعات اجتماعی ۳۷۳
- ۱-۷-۶. سیاست‌های دوره ثبات نظام جمهوری اسلامی ایران ۳۷۵
- ۱-۱-۷-۶. قانون برنامه اول توسعه ۳۷۵
- ۲-۱-۷-۶. قانون برنامه دوم توسعه (۱۳۷۵-۱۳۷۱) ۳۷۵
- ۳-۱-۷-۶. قانون برنامه سوم (۱۳۷۹-۱۳۷۵) ۳۷۶
- ۴-۱-۷-۶. قانون برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۷-۱۳۸۳) ۳۷۶
- ۸-۶. پژوهش میدانی تنوعات فرهنگی و اجتماعی در ایران ۳۷۸

نتیجه گیری.....	۳۸۳
منابع.....	۳۸۶
یادداشت ها.....	۳۸۹
فصل ۷. مشارکت های سیاسی زنان در جمهوری اسلامی ایران.....	۳۹۱
<i>حشمت السادات معینی فر</i>	
مقدمه.....	۳۹۱
۱-۷. پیشینه تاریخی مشارکت سیاسی زنان.....	۳۹۳
۲-۷. مشارکت سیاسی چیست؟.....	۳۹۵
۳-۷. بحث تئوریک.....	۳۹۸
۴-۷. نظریات مطرح.....	۴۰۱
۱-۴-۷. رهیافت نظام - کارکرد.....	۴۰۴
۲-۴-۷. رهیافت فرآیند - اجتماعی.....	۴۰۵
۳-۴-۷. رهیافت تاریخی - مقایسه ای.....	۴۰۵
۵-۷. مشارکت سیاسی زنان در ایران.....	۴۰۷
۶-۷. دیدگاه های امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب.....	۴۱۳
۷-۷. نقش های سیاسی زنان.....	۴۱۴
۱-۷-۷. مشارکت اجتماعی زنان.....	۴۱۵
۲-۷-۷. دسترسی زنان به قدرت سیاسی.....	۴۱۹
۳-۷-۷. چارچوب قانونی / حقوقی زنان.....	۴۲۶
۴-۷-۷. سازمان های غیر دولتی زنان.....	۴۲۷
۸-۷. تحصیل زنان.....	۴۲۷
نتیجه گیری.....	۴۳۰
منابع.....	۴۳۲
یادداشت ها.....	۴۳۵

فصل ۸. اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران..... ۴۳۷

علی آدمی

مقدمه.....	۴۳۷
۱-۸. رویکردهای نظری.....	۴۴۲
۱-۱-۸. لیبرالیسم.....	۴۴۲
۲-۱-۸. ناسیونالیسم اقتصادی.....	۴۴۶
۳-۱-۸. مارکسیسم.....	۴۴۹
۲-۸. اقتصاد سیاسی در سال‌های اولیه انقلاب.....	۴۵۳
۱-۲-۸. دولت موقت و نخست‌وزیری مهندس مهدی بازرگان.....	۴۵۳
۱-۱-۲-۸. سیاست تجارت خارجی.....	۴۵۶
۲-۱-۲-۸. سیاست‌های رفاهی.....	۴۵۶
۲-۲-۸. ریاست جمهوری ابوالحسن بنی‌صدر.....	۴۵۸
۳-۸. دوران جنگ تحمیلی.....	۴۶۱
۱-۳-۸. دولت شهید محمدعلی رجایی.....	۴۶۱
۲-۳-۸. دولت مهندس میرحسین موسوی.....	۴۶۳
۴-۸. دوران سازندگی.....	۴۶۶
۵-۸. دوران اصلاحات.....	۴۷۲
نتیجه‌گیری.....	۴۷۷
منابع.....	۴۸۰
یادداشت‌ها.....	۴۸۲

فصل ۹. سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران..... ۴۸۳

دکتر سیدجلال دهقانی فیروزآبادی

مقدمه.....	۴۸۳
------------	-----

- ۴۸۴..... ۱-۹. مباحث و مبانی نظری.....
- ۴۸۴..... ۱-۱-۹. منابع و عوامل تعیین کننده.....
- ۴۸۵..... ۱-۱-۱-۹. منابع فردی.....
- ۴۸۵..... ۲-۱-۱-۹. منابع نقش گرایانه.....
- ۴۸۶..... ۳-۱-۱-۹. منابع حکومتی.....
- ۴۸۷..... ۴-۱-۱-۹. منابع ملی.....
- ۴۸۸..... یکم. عوامل فرهنگی.....
- ۴۸۸..... دوم. عوامل تاریخی.....
- ۴۸۹..... سوم. عوامل جغرافیایی.....
- ۴۹۰..... چهارم. عوامل اجتماعی.....
- ۴۹۰..... پنجم. عوامل اقتصادی.....
- ۴۹۱..... ۵-۱-۱-۹. منابع خارجی.....
- ۴۹۱..... ۲-۱-۹. اصول، منافع، اهداف و راهبرد.....
- ۴۹۲..... ۱-۲-۱-۹. اصول و مبانی.....
- ۴۹۲..... ۲-۲-۱-۹. منافع ملی.....
- ۴۹۴..... ۳-۲-۱-۹. اهداف ملی.....
- ۴۹۵..... ۴-۲-۱-۹. راهبرد: نه شرقی نه غربی.....
- ۴۹۶..... ۳-۱-۹. گفتمان‌ها.....
- ۴۹۷..... ۱-۳-۱-۹. تحول گفتمانی.....
- ۴۹۸..... ۲-۳-۱-۹. انواع گفتمان‌ها.....
- ۵۰۱..... ۲-۹. ادوار و تحولات.....
- ۵۰۲..... ۱-۲-۹. دوره نخست: ۱۳۵۷-۱۳۵۹.....
- ۵۰۲..... ۱-۱-۲-۹. سیاست خارجی دولت موقت.....
- ۵۰۲..... یکم. راهبرد.....

سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران □ ۱۷

- دوم. اصول و اهداف ۵۰۳
- ۲-۱-۲-۹. بحران گرونگاگیری ۵۰۴
- یکم. علل و اهداف ۵۰۴
- دوم. شروط جمهوری اسلامی ایران ۵۰۵
- سوم. واکنش و اقدامات آمریکا ۵۰۵
- چهارم. مذاکرات و بیانیه الجزیره ۵۰۶
- پنجم. تأثیرات و پیامدها ۵۰۷
- ۲-۲-۹. دوران دفاع مقدس ۵۰۷
- ۱-۲-۲-۹. راهبرد ۵۰۸
- ۲-۲-۲-۹. اهداف ۵۰۸
- ۳-۲-۲-۹. ابعاد و ویژگی‌ها ۵۰۹
- یکم. استکبارستیزی ۵۰۹
- دوم. رابطه با ملت‌ها: حمایت از نهضت‌ها ۵۱۰
- سوم. توسعه روابط با کشورهای انقلابی ۵۱۱
- چهارم. تقابل با کشورهای وابسته و حامی عراق ۵۱۱
- پنجم. بی‌اعتمادی به سازمان‌های بین‌المللی ۵۱۲
- ۳-۲-۹. دوران سازندگی ۵۱۲
- ۱-۳-۲-۹. راهبرد ۵۱۳
- ۲-۳-۲-۹. اصول و الگوهای رفتاری ۵۱۴
- یکم. اولویت اهداف ملی ۵۱۴
- دوم. توسعه‌گرایی اقتصادی ۵۱۵
- سوم. عادی‌سازی روابط خارجی ۵۱۵
- چهارم. چندجانبه‌گرایی ۵۱۵
- پنجم. منطقه‌گرایی ۵۱۶

۵۱۶.....	۹-۲-۴. دوران اصلاحات.....
۵۱۷.....	۹-۲-۱. راهبرد.....
۵۱۷.....	۹-۲-۲. اصول و اهداف.....
۵۱۸.....	یکم. توسعه‌گرایی سیاسی.....
۵۱۸.....	دوم. صلح‌گرایی.....
۵۱۹.....	سوم. تنش‌زدایی.....
۵۲۰.....	چهارم. اعتمادسازی.....
۵۲۰.....	پنجم. چندجانبه‌گرایی گفتمانی.....
۵۲۱.....	۹-۲-۳. مسائل و بحران‌ها.....
۵۲۲.....	۹-۲-۵. دوران اصولگرایی.....
۵۲۲.....	۹-۲-۱. راهبرد.....
۵۲۳.....	۹-۲-۲. اصول.....
۵۲۳.....	یکم. اصولگرایی.....
۵۲۴.....	دوم. عدالت‌گستری.....
۵۲۵.....	سوم. صلح‌طلبی مثبت.....
۵۲۵.....	۹-۲-۳. الگوهای رفتاری.....
۵۲۶.....	یکم. بازتعریف روابط با غرب.....
۵۲۶.....	دوم. سیاست نگاه به شرق.....
۵۲۶.....	سوم. جهان‌سوم‌گرایی.....
۵۲۷.....	چهارم. تعامل با شورای همکاری خلیج فارس.....
۵۲۷.....	پنجم. گفت‌وگوی انتقادی با آمریکا.....
۵۲۸.....	ششم. بازنگری دیپلماسی هسته‌ای.....
۵۲۹.....	نتیجه‌گیری.....
۵۳۲.....	پی‌نوشت‌ها.....

منابع.....	۵۴۱
یادداشت‌ها.....	۵۴۶
فصل ۱۰. امنیت و منفعت ملی «جهان معاصر: با تأکید بر جمهوری اسلامی ایران».....	۵۴۷
دکتر اصغر افتخاری	
مقدمه.....	۵۴۷
۱-۱۰. چارچوب مفهومی - نظری.....	۵۴۸
۱-۱-۱۰. امنیت.....	۵۴۹
۱-۱-۱-۱۰. گفت‌وگو سلبی.....	۵۴۹
۱-۱-۱-۱۰. گفت‌وگو ایجابی.....	۵۴۹
۱-۱-۱۰. منفعت.....	۵۵۱
۱-۲-۱-۱۰. منفعت و قدرت.....	۵۵۱
۱-۲-۱-۱۰. منفعت و دیانت.....	۵۵۲
۱-۳-۱-۱۰. نظریه «امنیت - منفعت».....	۵۵۴
۱-۳-۱-۱۰. رکن اول. گونه‌شناسی منافع.....	۵۵۵
۱-۳-۱-۱۰. رکن دوم. نسبت امنیتی منافع.....	۵۵۹
۲-۱-۱۰. تحلیل راهبرد امنیتی جمهوری اسلامی ایران.....	۵۶۱
۱-۲-۱۰. اصلاح الگوی تراکم ارزشی منافع.....	۵۶۲
۱-۲-۱۰. اسلامیت.....	۵۶۴
۲-۱-۲-۱۰. جمهوریت.....	۵۶۵
۳-۱-۲-۱۰. هویت ملی.....	۵۶۷
۲-۲-۱۰. اصلاح الگوی تراکم حجمی منافع.....	۵۷۱
۱-۲-۲-۱۰. تعدیل حجم منافع بنیادین.....	۵۷۱
۲-۲-۲-۱۰. طراحی منافع حاشیه‌ای و توسعه آن.....	۵۷۴

۲۰ □ سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران

نتیجه‌گیری.....	۵۷۶
راهنمای تحلیلی برای مطالعه بیشتر در موضوع.....	۵۷۸
منابع.....	۵۸۲
یادداشت‌ها.....	۵۸۶
چکیده فصول.....	۵۸۹
نمایه‌ها.....	۶۰۵

سخن ناشر

۲۲ □ سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران

پیشگفتار

با گذشت حدود سه دهه از حیات نظام جمهوری اسلامی ایران و انتشار آثار و پژوهش‌های مختلف داخلی و خارجی در مورد این سیستم سیاسی به‌ویژه در عرصه بین‌الملل، هنوز جای کتابی که بتواند ضمن ارائه تعریفی علمی از چیستی و چگونگی سیاست در ایران، ربط و نسبت این سیستم حکومتی را با سایر نظام‌های دنیا نشان دهد، خالی مانده است. تنوع تجربیات کشور ما در طول این مدت موجب غنای ابعاد تئوریک و عمیق درایت سیاستگذاران این نظام نوپا شده است.

در محافل آکادمیک دنیا، یکی از روش‌های متداول برای معرفی موضوعات پایه به دانشجویان تدوین کتاب‌هایی تحت عنوان «مقدمه‌ای بر سیاست و حکومت در کشورهای مختلف» (A Companion on ...) یا «آشنایی با سیاست و حکومت در کشورهای مختلف» (An Inquiry on ...) است که می‌تواند تصویری جامع در مورد نظام‌های سیاسی دنیا به خوانندگان ناآشنا ارائه کند. این آثار که مشتمل بر مجموعه مقالاتی از مؤلفین و محققین دانشگاهی است، می‌تواند از فضای ابهام‌آلود ایجادشده در مورد نظام سیاسی ایران اسلامی بکاهد.

این اثر با هدف بازسازی تصویری جامع و کلی از نظام جمهوری اسلامی ایران به خوانندگان و دانش‌پژوهان و ایران‌دوستان و ایران‌شناسان در داخل و خارج از کشور تهیه می‌شود. از این رو سعی دارد با بیانی ساده، منطق رفتار و خرد سیاسی در ایران را بازگو کند. نوع خاص خوانندگان و شکل ویژه کار، این ضرورت را به همراه می‌آورد که کمتر به تئوری پرداخته شود و بیشتر کیفیت عملی سیاست در ایران بازخوانی شود.

در نگارش مطالب هر فصل ضرورت دارد که به دو حوزه مختلف توجه شود؛ حوزه درونی موضوع و حوزه بیرونی موضوع. در حوزه درونی موضوع تشریح هر مسأله با توجه به مفاهیم، نظریات، تقسیم‌بندی‌ها و ادبیات رایج در جامعه علمی ایران صورت می‌گیرد تا خواننده ضمن آشنایی با هر موضوع، ادبیات علمی بومی آن را نیز فراگیرد. اما به منظور تطبیق هر موضوع با دانش سیاسی رایج در دیگر جوامع و محافل آکادمیک بین‌المللی، استفاده از تحلیل‌های تطبیقی در هر فصل ضرورت دارد. مقایسه تطبیقی با دیگر نظام‌های سیاسی می‌تواند در آگاهی خوانندگان در مورد برابر-نهادهای ایرانی مؤلفه‌های نظام جمهوری اسلامی ایران در دیگر نظام‌های سیاسی دنیا و نیز تفاوت‌های آنها نقش مؤثری ایفا کند. به منظور روشن شدن منطق درونی فصول مختلف این مجموعه، لازم است که در پایان هر فصل بخش کوتاهی به نتیجه‌گیری و تشریح ارتباط کلی این موضوعات با دیگر فصل‌های مجموعه اختصاص یابد.

این اثر از یازده قسمت تشکیل شده است که اولین قسمت آن به مقدمه‌ای اختصاص دارد که کلیت کار را تعریف و تشریح می‌کند و فصول ده‌گانه آن نیز به شرح زیر می‌باشد:

۱. مقدمه‌ای بر بنیان‌های نظری نظام جمهوری اسلامی ایران

۲. ساختار سیاسی و حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران
۳. کانون‌های رسمی و غیر رسمی قدرت در نظام جمهوری اسلامی ایران
۴. نظام انتخاباتی و احزاب در جمهوری اسلامی ایران
۵. فرهنگ سیاسی در نظام جمهوری اسلامی ایران
۶. سیاست‌های جمهوری اسلامی در مدیریت تنوعات اجتماعی
۷. مشارکت‌های سیاسی زنان در جمهوری اسلامی ایران
۸. اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران
۹. سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران
۱۰. امنیت و منفعت ملی در جهان معاصر: با تأکید بر جمهوری اسلامی ایران

اساتید و محققین در نگارش هر فصل پس از در نظر گرفتن دیگر فصول، با نظر صائب خود طرح کلی تحقیق مورد نظرشان را پی‌گیری می‌کند. این طرح، کلیتی نهایی و خدشه‌ناپذیر نیست زیرا داعیه و دغدغه علمی بودن را با خود دارد. از این‌رو، بسیاری از ضروریات تحقیق در روند کار و به یاری نظرات کارشناسانه اساتید محترم آشکار می‌شود. از این‌رو از مؤلفان محترم خواهشمندیم که ما را در انجام هر چه بهتر این تحقیق یاری رسانند.

۱. مقدمه‌ای بر بنیان‌های نظری نظام جمهوری اسلامی ایران

این فصل به‌عنوان مقدمه‌ای نظری بر مبانی سیاسی جمهوری اسلامی ایران و درآمدی مهم برای کل این کار به‌شمار می‌رود. از این‌رو، تبیین اصول نظری

سیاست ایران در این فصل که تنها فصل نظری این مجموعه است می‌تواند خواننده را در درک کلیت این اجزا یاری رساند. در این قسمت، تشریح مفاهیم و نظریات سیاست در ایران اهمیت مقدماتی دارد. سپس نویسنده به تشریح مبانی دینی نظریه حکومت در ایران خواهد پرداخت. در این بخش، تشریح نظریه سیاسی شیعه ذیل مفهوم امامت و ولایت، می‌تواند پیشینه شیعی این موضوع را بازسازی کند. سپس نظریه ولایت فقیه به‌عنوان نظریه دولت در ایران توضیح داده می‌شود. در این قسمت مبانی مشروعیت نظام سیاسی از منظر شریعت اسلام به‌ویژه نظام سیاسی شیعه از اهمیت خاصی برخوردار است.

۲. ساختار سیاسی و حقوقی نظام جمهوری اسلامی ایران

در این فصل سعی می‌شود تا ساختار رسمی تعریف‌شده دولت در ایران معرفی شود. به همین منظور ابتدا به تشریح قانون اساسی پرداخته می‌شود و در ادامه تعریف و مبانی نظری قانون در نظام جمهوری اسلامی تشریح می‌شود. سپس قوه قضائیه به‌عنوان کارگزار نظام قضایی و حقوقی تشریح می‌شود. پس از توضیح قانون اساسی و قانون عمومی نهادهای قانونگذار و نظارتی تشریح می‌شوند. در این قسمت مجلس شورای اسلامی و ادوار مختلف آن، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت و مجلس خبرگان برای خوانندگان تشریح می‌شود.

در ادامه در توضیح ساختارهای دولت به ساختار سیاسی دولت و قوه مجریه پرداخته می‌شود. پس از معرفی رئیس‌جمهور و هیأت دولت لازم است در یک بررسی تطبیقی میزان نزدیکی ساختار دولت در ایران با نظام‌های ریاستی، پارلمانی، ... مورد مقایسه قرار گیرد تا در جریان کار

تطبیقی شناخت بهتری برای خواننده ناآشنا حاصل آید. پس از تشریح ساختار دولت نظام بروکراتیک در ایران تشریح می‌شود تا خوانندگان با تقسیمات کشوری و سلسله مراتب سیاسی در بدنه پایین دولت آشنا شوند.

۳. کانون‌های رسمی و غیر رسمی قدرت در نظام جمهوری اسلامی

ایران

در همه نظام‌های سیاسی کانون‌های تأثیرگذار بر قدرت سیاسی ورای نهادها و شخصیت‌هایی هستند که در ظاهر و منظر عمومی رؤیت می‌شوند. از این رو، درک روابط قدرت و میزان تأثیرگذاری نهادهای سیاسی منوط به درک کانون‌های غیر رسمی قدرت نیز هستند. در این فصل گروه‌های فشار، گروه‌های لابی‌کننده، احزاب، جمعیت‌ها، نهادهای مدنی، ... مورد توجه قرار می‌گیرند. درک حوزه نفوذ اجتماعی و سیاسی هر یک از این کانون‌های قدرت و شیوه‌های عملی تأثیرگذاری اجتماعی آنها مسأله‌ای ضروری است. در تشریح این نیروهای اجتماعی باید حوزه نفوذ آنها را در عرصه قدرت سیاسی مورد مذاقه قرار داد. از سویی لازم است شکل اقتصادی، سیاسی، تجاری، فکری، روحانی، ... تأثیرگذاری این کانون‌های قدرت مورد توجه قرار گیرند. برای ارائه تصویری کلی از هر یک از این کانون‌های قدرت باید نخبگان هر یک از این کانون‌ها، پیشینه فعالیت‌های اجتماعی و جنبش‌های اجتماعی ایجادشده توسط آنها را توضیح داد.

۴. نظام انتخاباتی و احزاب در جمهوری اسلامی ایران

در این فصل سعی خواهد شد تا خواننده با سازوکار فعالیت گروه‌های اجتماعی در عرصه سیاسی و مشارکت در قدرت سیاسی آشنا شود. از آنجا

که سه مؤلفه اصلی نظام انتخاباتی عبارت‌اند از: ۱- قانون انتخابات ۲- احزاب و تشکل‌های سیاسی و اجتماعی ۳- سازوکار عملی برگزاری انتخابات؛ لازم است در نظام جمهوری اسلامی ایران این سه مؤلفه با عنایت به انواع انتخابات، با نگاهی سیاسی شیوه‌های برگزاری و نظارت بر انتخابات بررسی شوند. در واقع خواننده با مطالعه این فصل می‌تواند ماهیت، نوع و عوامل تأثیرگذار بر شکل‌دهی نظام انتخاباتی در ایران را دریابد و با سابقه و تحولات آن آشنا شود.

۵. فرهنگ سیاسی در جمهوری اسلامی ایران

در این فصل، دو محور مورد بررسی قرار خواهد گرفت: یکی مباحث نظری فرهنگ سیاسی (البته با عنایت به وضعیت ایران در دوره جمهوری اسلامی) و دیگری بازخوانی فرهنگ سیاسی شکل گرفته در جمهوری اسلامی ایران و بیان دقیق و ظرایف این فرهنگ در طول عمر نظام جمهوری اسلامی ایران.

۶. سیاست‌های جمهوری اسلامی در مدیریت تنوعات اجتماعی

در این قسمت سعی خواهد شد تا خوانندگان با سیاست‌های قومی، سیاست‌های نظام در قبال اقلیت‌های دینی و تحولات این سیاست‌گذاری‌ها آشنا شوند. کشور ما از تنوع قومی برخوردار است که خود دلیلی بر فضای باز اجتماعی و فرهنگی ایران است. اما این تنوعات، تأثیرات اجتماعی و سیاسی ویژه‌ای بر فضای زیست - بوم ما گذارده است. اندیشه حفظ همبستگی ملی موجب شده است تا دولت‌های ایران در نظام انتخاباتی، فرهنگ عمومی، ساختار سیاسی، توزیع منابع، مشارکت عمومی، ... سیاست‌های عملی متناسب با جایگاه اجتماعی این اقلیت‌ها و قومیت‌ها را

در پیش گیرد. در این قسمت، تشریح رفتارهای اجتماعی قومیت‌ها و اقلیت‌ها از یک‌سو و تبیین این سیاست (در ابعاد حقوقی و سیاست‌گذاری عملی) در سوی دیگر باید مورد توجه قرار گیرد و تأثیر آن بر همبستگی ملی تبیین شود.

۷. زنان و سیاست در جمهوری اسلامی ایران

در این فصل تلاش خواهد شد تا بینش صحیح و غیر جانبدارانه‌ای از جایگاه زن در نظام سیاسی و اجتماعی ایران اسلامی با توجه به واقعیات و مطالعات تطبیقی ارائه شود. اصلاح نگرش صحیح و اخلاقی به زن در جامعه اسلامی یکی از دستاوردهای اجتماعی انقلاب ما به حساب می‌آید که برای توسعه و رشد کشور ضروری است.

اولین هدف این بخش، معرفی شأن و نقش زن در جهان هستی از دیدگاه اسلام است. با این دید، ایجاد و گسترش درک نظری و عملی در زمینه جنسیت و اهمیت آن در فرآیند دگرگونی اجتماعی جهان امروز و به تعبیر بهتر، نهادینه‌کردن ارتباطات میان مطالعات نظری جنسیت و استفاده کاربردی آن با نگرش اسلامی از اهداف بعدی خواهد بود. در این فصل پس از ارائه مبانی نظری و اعتقادی این حوزه، به ویژگی‌های عینی فعالیت زنان در عرصه اجتماعی پرداخته می‌شود. به این منظور مشارکت اجتماعی زنان در فعالیت‌های مدنی، زنان در دانشگاه و بازار کار، زنان در برنامه‌های توسعه، مطالعه تطبیقی سیاست‌های اجتماعی و سیستم تأمین اجتماعی مربوط به زنان، هنجارها و ارزش‌های جنسیتی در ایران و زنان و رسانه‌های دیداری و نوشتاری مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

در قسمت سوم این فصل جایگاه موضوع زنان در ساختار سیاسی را باز می‌کاویم. از این‌رو به تشریح چستی و عملکرد نهادهایی چون کمیسیون‌های مجلس، کمیسیون‌های بانوان، مشاوران وزراء و دفتر مشاوره امور بانوان در وزارتخانه‌ها، صدا و سیما، شورای فرهنگی اجتماعی زنان و ... می‌پردازیم.

۸. اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران

هدف این فصل، بازخوانی و نگارش مؤلفه‌های اصلی اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی ایران است. بنابراین در دو بخش لازم است این قضیه صورت پذیرد: در قسمت اول به مباحث نظری اقتصاد سیاسی با عنایت به وضعیت ایران در عصر جمهوری اسلامی پرداخته می‌شود و در قسمت دوم مباحث عینی اقتصاد سیاسی جمهوری اسلامی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد. در این فصل سعی خواهد شد تا مروری بر اقتصاد سیاسی ایران معاصر و ادوار مختلف آن داشته باشیم.

۹. سیاست خارجی نظام جمهوری اسلامی ایران

دو محور در این فصل باید مورد بررسی قرار گیرند: ۱- اصول و مبانی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران ۲- مسائل عملی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و عملکرد نظام در این زمینه. به این منظور مروری بر تحولات تاریخی سیاست خارجی ایران صورت می‌گیرد تا خواننده آشنایی مختصری با این تحولات داشته باشد. در تشریح این فصل، چگونگی تحقق عملی اصول بنیادین سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در سیاست‌های عملی نظام باید تبیین و تشریح شود.

۱۰. امنیت و منفعت ملی در جهان معاصر: با تأکید بر جمهوری

اسلامی ایران

هدف از این فصل، ارائه تصویری است از دو مقوله مبانی نظری امنیت ملی و منافع ملی جمهوری اسلامی ایران. در ادامه نیز تحلیل عملی سازوکارهای حفظ امنیت ملی و تحصیل منافع ملی در ایران در عصر جمهوری اسلامی مورد بررسی قرار می‌گیرد. بدیهی است که مؤلف محترم در هر زمینه ابتدا تصویر نظری از هر دو مقوله ارائه خواهد داد و فصل را طوری به پایان خواهد رسانید که رابطه‌ای معنادار با فصول پیشین و پسین کتاب داشته باشد.

مقدمه

علم سیاست، دانشی است که حوزه مطالعات و تحقیقات آن با علوم مختلفی چون جامعه‌شناسی، روابط بین‌الملل، انسان‌شناسی، فلسفه، اقتصاد و مدیریت درگیر می‌شود. در تمامی این حوزه‌های دانش بشری، موضوع مورد مطالعه، روابط قدرت میان حاکم و شهروندان است که بسته به اینکه ماهیت و پیامدهای قدرت سیاسی از چه وجهی مورد مطالعه قرار گیرد، گرایش‌های مختلف دانش سیاسی ظهور می‌کنند. درک یک واقعیت سیاسی، مستلزم مطالعه آن پدیده از ابعاد مختلف آن است که با توسل به این حوزه‌های متنوع، علم سیاست ممکن می‌شود.

علم سیاست قدمتی به‌طول تاریخ اندیشه بشری دارد و برخلاف بسیاری از علوم دیگر که محصول شرایط مدرن هستند، قدمت طولانی آن با بسیاری از شاخه‌های علوم انسانی قابل مقایسه نیست. در یونان باستان تلاش‌های فکری فلاسفه یونانی، در تولد بسیاری از بنیان‌های فکری این دانش مؤثر بوده است. این رشته در سنت تاریخی روم باستان نیز قدمتی طولانی دارد. در ایران باستان هم دانش سیاست به‌عنوان هنر پادشاه مورد تحلیل نظری فراوان قرار گرفته است. با این همه، این دانش نیز، مانند دیگر رشته‌های علوم بشری با ورود به عصر تجدد با تحولات شگرفی مواجه شد.

این تحول موجب شد تا دانش سیاست مبتنی بر تجربیات تاریخی عصر روشنگری در مغرب زمین بسط یابد.

با وجود ظهور مکاتب انتقادی، جنبش‌های معنویت‌گرا، ... در دنیای معاصر، دانش سیاست مدرن در بن‌مایه‌های خود همچنان ارزش‌های عصر روشنگری را با خود دارد. این واقعیت که آثار هیچ دانشمندی فارغ از ارزش‌ها و قضاوت‌های ذهنی او نیست، باید همواره در مطالعه این رشته مورد توجه قرار گیرد. چرا که بنیاد علم سیاست عمدتاً در غرب بنا نهاده شده و اصول کلی و قواعد عام این علم نیز از تفکرات و پژوهش‌های اندیشمندان غربی نشأت می‌گیرد. نوع نگرش به انسان و جامعه، شرایط زیست - بوم، ایدئولوژی و مذهب این اندیشمندان، بر آثار و تألیفات آنان تأثیر بسزایی داشته و دارد.

در این میان، با پیروزی انقلاب اسلامی، جهان شاهد تولد نمونه عملی نظام سیاسی بود که سعی داشت تا بنیاد علم سیاست را نه تنها بر ارزش‌هایی متفاوت، بلکه بر یک جهان‌شناسی متمایز از آنچه نگرش سکولاریستی رایج بر آن استوار بود بنیان نهد. در این نگرش، هدف بنیان‌گذاران این نظام نوین، پی‌ریزی سازمان سیاسی بود که مبانی علمی خود را از دیدگاه اسلام تبیین و تألیف می‌کرد. به دنبال این حرکت تازه در عرصه سیاست عملی، گفتمان جمهوری اسلامی به‌عنوان فضای نظریه‌پردازی تازه‌ای، بر دانش سیاست در ایران حاکم گردید. در این دوره علم سیاست با توجه به ابعاد مختلف اسلام شیعی در حوزه‌های فقه، کلام، تفسیر، ... بازتولید نظری شد.

پس از گذشت چند دهه از تفوق گفتمان سیاسی و با وجود تولیدات نظری گسترده در زمینه اسلام سیاسی شیعی، همچنان جای اثری که بنیادهای علم سیاست در نظام نوپای جمهوری اسلامی را مورد کاوش قرار دهد خالی

بود. در شرایطی که در سنت نظریه‌پردازی سیاسی کشورهای توسعه‌یافته دنیا، کتاب‌های زیادی در مورد نظام سیاسی کشورهای مختلف به‌وفور یافت می‌شود و آثار فراوانی با موضوع «بنیادهای علم سیاست در اروپا»، «مقدمه‌ای بر نظام‌های سیاسی در ایالات متحده»، ... به رشته تحریر درمی‌آیند اما هم‌چنان با گذشت ۳۲ سال از تولد مردم‌سالاری دینی در ایران اسلامی، جای خالی اثری که نظام سیاسی جمهوری اسلامی را از ابعاد مختلف داخلی و خارجی مورد بررسی کلی قرار دهد، خالی بوده است.

تدوین کتاب «سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی» با چند دغدغه مهم صورت گرفت. اولین هدف از گردآوری این اثر، تولید یک متن بومی برای شناخت فرهنگ و سیاست در نظام جمهوری اسلامی ایران بود. در شرایطی که رشته علوم سیاسی در ایران حتی در بومی‌ترین موضوعات خود نیز دست به دامن تولیدات نظری غیر بومی می‌شود، این اثر می‌تواند گام نخستی برای پرهیز از متون دست‌چندم و نیز تقریرات نادرست از سیاست و حکومت در ایران باشد. چرا که در این آثار غیر بومی، سیاست و حکومت در نظام جمهوری اسلامی ایران در چارچوب نظری غیر بومی تحلیل می‌شود که در خلال آن شرق‌شناسان سعی دارند منطق حاکم بر سیاست در این نظام نوین و متمایز را از منظر مسائل و مؤلفه‌های روش‌شناختی سیاسی خود مورد مطالعه قرار دهند. در حالی که در نگرش‌های حامی تکثرگرایی فرهنگی، تحمیل مسائل و روش‌های یک فضای فرهنگی بر فضای زیست - بوم دیگر، یک اشتباه فاحش روش‌شناسانه به‌شمار می‌رود. در این اثر نویسندگان سعی کرده‌اند تا با درک این واقعیت، سیاست و حکومت را در ایران معاصر با توجه به اقتضائات بومی خود مورد مطالعه قرار دهند و با این کار، گره از نقاط غامض و